

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van het graf en het grafteken Torley in Beersel (Huizingen)

DE VLAAMSE MINISTER VAN MOBILITEIT, OPENBARE WERKEN, VLAAMSE RAND,
BUITENLANDS BELEID, ONROEREND ERFGOED EN DIERENWELZIJN,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op de adviesvraag bij het college van burgemeester en schepenen van Beersel, ingediend op 20 mei 2019;

Overwegende dat het advies niet tijdig is meegedeeld en dus geacht wordt gunstig te zijn;

Gelet op het advies van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed, leefmilieu, natuur en energie, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 4 juli 2019, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van het graf en het grafteken Torley aantoonst;

Overwegende dat het graf en het grafteken Torley van algemeen belang is omwille van de historische, architecturale, culturele en archeologische waarde;

Overwegende dat het graf en het grafteken Torley als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het mausoleum is een laat voorbeeld van de bloeiperiode van grafkapellen en mausolea die liep van omstreeks 1870 tot de Eerste Wereldoorlog. De uitzonderlijk grote grafkapel in neoclassicistische stijl is opgetrokken voor de industrieel en kasteelheer Henry Torley in 1912;

Overwegende dat het graf en het grafteken Torley als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De vormgeving en constructie van het mausoleum zijn zeldzaam. Met name de toegankelijke crypte, duidelijk een onderdeel van het concept van de grafkapel, is zeer uitzonderlijk. Het geheel is vormgegeven in neoclassicistische stijl wat representatief is voor de periode doch eerder zeldzaam is in vergelijking met andere grafkapellen. De constructie van de kapel met een groot aandeel aan metalen onderdelen is representatief voor de nieuwe materialen die de architectuur van de 19de eeuw bepalen. Het plafond bestaande uit een metalen structuur ingevuld met marmerplaten is binnen de funeraire kunst in Vlaanderen uniek. De interieuraankleding is sober doch kwalitatief en getuigt in zijn vormgeving, onder andere van het altaar, van het neoclassicisme. De plaatsing van het mausoleum in een omheinde graftuin is eveneens representatief voor de periode doch de schaal waarop het hier gebeurde is

uitzonderlijk voor Vlaanderen. De combinatie van een neoclassicistische grafkapel met bijhorende crypte, interieuraankleding en omheinde graftuin geeft het geheel een hoge ensemblewaarde;

Overwegende dat het graf en het grafteken Torley als monument culturele waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het mausoleum is een representatief voorbeeld van een indrukwekkend grafteken dat door de nieuwe burgerij opgetrokken werd ter bevestiging van haar nieuwe verworven status, in dit geval door de familie Henri Torley die ook het kasteel van Huizingen in 1900 had aangekocht. Niet alleen de grootte en uitzonderlijke bouwstijl van het mausoleum maar ook de ligging op het hoogste punt van de begraafplaats en aan het einde van een hoofdpad (contextwaarde) getuigen van de sociale en culturele positie die de familie bezat in de gemeente;

Overwegende dat het graf en het grafteken Torley als monument archeologische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Er zijn menselijke resten aanwezig in het graf,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen voorlopig beschermd als monument:

het graf en het grafteken Torley (Perk F rij 11 volgnummer 94), Ansberg zonder nummer in Beersel (Huizingen), bekend ten kadaster: Beersel, 4de afdeling, sectie A, perceelnummer 179E3 (deel).

De voorlopig beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° historische waarde;
- 2° architecturale waarde;
- 3° culturele waarde;
- 4° archeologische waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

- 1° het mausoleum Torley is opgesteld op het hoogste punt van de begraafplaats. Het gebouw is zuidoost naar noordwest georiënteerd met de toegang in het zuidoosten. Het grafteken wordt omringd door een omheinde graftuin. De omheining bestaat uit een hardstenen plint, vierkante pijlers met een classicistische bekroning. Tussen de pijlers en er in verankerd, staat een smeedijzeren hek en een poort;
- 2° de kapel op rechthoekige plattegrond werd opgetrokken uit natuursteen en heeft de structuur van een klassieke tempel. Een plint met kreus draagt de gevels die worden geritmeerd door pilasters met vereenvoudigde Korinthische kapitelen en basementen, tondo's, muurlijsten, panelen en hooggeplaatste rechthoekige vensters, opgevuld met glas in lood. De vensters zijn ingevuld met een combinatie van niet-figuratief structuurglas en glas-in-loodramen met afbeeldingen van Christus. In de zijgevels zitten ter hoogte van de fries verluchtingsgaten. Op het dak staan vier acroteria. De kapel heeft een voorportaal met een omljste metalen deur en een fronton, bekroond met een kruis. Het fronton is voorzien van een afbeelding van een zandloper met twee vleugels, een typisch symbool voor de vergankelijkheid;

- 3° het interieur is uitzonderlijk uitgewerkt op twee niveaus. De vloer van de inkompartij is belegd met marmer. Een marmeren trap leidt naar de ondergrondse crypte en een dubbele trap leidt naar de grafkapel op de bovenverdieping. De wanden van de trap naar de crypte zijn integraal uitgevoerd in marmer. Een marmeren lambrisering die begint bij de toegangsdeur en volledig doorloopt in de bovenkapel tot tegen het altaar verbindt de ruimte tot één geheel. De trapleuning naar de bovenkapel is uitgevoerd in geschilderd ijzer. De trappalen hebben kleine decoratieve elementen in neorenaissancestijl. De metalen leuningen zijn naar klassiek model versterkt met horizontaal, verticaal en diagonaal geplaatste metalen verbindingen. De kruising van deze laatste is versierd met een ronde knoop. Het marmer gebruikt voor de trappen, de lambriseringen en het altaar is het Belgische rouge royal. De vloer bestaat uit een combinatie van rouge royal voor de omlopende en opdelende stroken en carraramarmer voor de invulling. Het plafond van de kapel bestaat integraal uit carraramarmer;
- 4° de crypte is afsluitbaar met een smeedijzeren grille. Zowel de vloer als de wanden zijn voorzien van tegels die duidelijk recenter zijn. De crypte kreeg wellicht midden 20ste eeuw een renovatiebeurt. Dat gebeurde in elk geval voor 1995 wanneer de laatste bijzetting gebeurde. De toen verwijderde blauwe muurtegels werden niet terug geplaatst. De crypte is overwelfd door gepleisterde troggewelven op metalen liggers. In elke zijwand zijn die nissen voorzien voor kisten. De nissen zijn afgesloten met grafplaten uit carraramarmer met ingekapte en vergulde letters en kruisen. De platen zijn uniform uitgewerkt met een omlopende lijst, links en rechts een kruis en ertussen de epigrafie. De epigrafie van de grafplaten tegen de westelijke wand luiden van boven naar onder: "Ici repose/ Elisabeth Restelli/ nee De Villers/ 1942-1995/ R.I.P." , "Ici repose/ Claire De Beer/ 1881-1964/ R.I.P." en "Ici repose/ Henry Torley/ industriel à Bruxelles/ né à Cummersbach le 2 mars 1849/ Décédé en Tyrol le 19 juillet 1912/ R.I.P.". Aan de andere kant luiden de epigrafieën "Ici repose/ Barbara Elise De Villers/ née Mosselmans/ 1911-1989/ R.I.P.", "Ici repose/ Lucien Marie François Devillers/ 1881-1960/ R.I.P." en "Ici repose/ M. Elisabeth Devillers Michael/ née le 6 juin 1875/ er décédée le 25 avril 1941/ R.I.P." ;
- 5° de bovenkapel is sober ingericht. Een marmeren lambrisering loopt tot tegen het eveneens marmeren altaar dat tegen de achterwand van de kapel is opgesteld. De bovenbouw van de kapel is opgetrokken uit natuursteen. De vloer is belegd met marmer. Het plafond bestaat uit een metalen structuur waartussen marmerplaten werden opgehangen. Het classicistische marmeren altaar bestaat uit een naar onder toe licht versmallende altaartafel. De altaartafel is voorzien van een gesculpteerd kruis. De enige decoratie zijn de geprofileerde plint en een lijst. De bovenbouw vormt een klassiek portiek met pilasters, architraaf met cirkelvormige decoratie en een fronton uitlopend op een kruis;
- 6° menselijke resten.

Art. 3. Voor het beschermd monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° behoud van het grafteken met al zijn erfgoedelementen en erfgoedkenmerken;
- 2° behoud van de graftuin als groene zone;
- 3° behoud van de menselijke resten in het graf;
- 4° het graf kan voor verdere bijzettingen blijven gebruikt worden.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermd monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, bliksemingslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
 - a) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking en gootconstructies;
 - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
 - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
 - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
 - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
 - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden;
- 5° het uitvoeren van volgende werken aan of in het interieur:
 - a) het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
 - b) het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
 - c) het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
 - d) het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, de al dan niet figuratieve beglazing, lambrisering, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
 - e) het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontpleisteren van bepleisterde elementen;
 - f) het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige;
- 6° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
 - a) het plaatsen of wijzigen van boven- en ondergrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
 - b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen;
 - c) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van de graftuin, wegen en paden;
 - d) het aanleggen van sport- en spelinfrastructuur of parkeerplaatsen;
 - e) het structureel en fundamenteel wijzigen van de aanleg van historische tuinen.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, voor de uitvoering van regulier onderhoud of voor het bijzetten van nieuwe menselijke resten voor zover het grafteken niet moet gedemonteerd worden.

Brussel, **16 SEP. 2019**

De Vlaamse minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand,
Buitenlands Beleid, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn,

Ben WEYTS